

اینکه دین چیست و حقیقت شرایع الهی که در قالب دین اسلام از آدم(ع) تا خاتم(ص) تجلی یافته چه چیزی را به آدمی می‌آموزد، که انسان با عقل خویش به تنهایی نمی‌تواند آن را درک و فهم کند، یک مسئله بسیار مهم است؛ زیرا پاسخگویی درست به این سؤال می‌تواند جایگاه دین را به عنوان راهنمای مردمان برای سعادت و زندگی برتر در دنیا و آخرت مشخص سازد. نویسنده در راستای پاسخگویی به این پرسش به سراغ یکی از بیانات امام سجاده(ع) رفته تا نکوش آن حضرت(ع) را درباره حقیقت دین و شرایع الهی و آسمانی تبیین کند.

شرایع متعدد و اسلام واحد

یکی از مهمترین موضوعات و مسائلی که قرآن می‌کوشد تا به عنوان پایه و بنیاد تفکری و بینشی مطرح کند، وحدت ادیان و شرایع است. قرآن در حقیقت با طرح این مسئله و روشن کردن ابعاد و زوایای آن بر آن است تا وحدت مقصد و مقصود را اثبات کند و همه راه‌ها را به یک صراط مستقیم بازگرداند. از این رو با نقل اساسی‌ترین و کلیدی‌ترین آموزه‌های همه پیامبران در طول تاریخ از آدم(ع) تا خاتم(ص) نشان می‌دهد که همه در یک مسیر اصلی و کلی به سمت یک مقصد و مقصود حرکت کرده و دعوت نموده‌اند.

بر این اساس در قرآن بارها به اصول دعوت پیامبران چون دعوت به توحید و انکار کفر و شرک (اعراف، آیات ۵۹ و ۶۵ و ۷۳ و ۸۵ نیز هود، آیات ۵۰ و ۶۱ و ۸۴) اشاره شده است و از مومنان نیز خواسته شده که با همه اختلاف ظاهری در شرایع و تمدن آنها (مانده،آیه ۴۸، شوری، آیه ۱۳)، همه را از نپردنج و آموزه‌های وحیانی شرایع پیشین ایمان داشته باشند و ارزش و احترام پیامبران را نگه داشته و میان آنها فرق نگذارند. (همان، و نیزبقره، آیات ۳ و ۱۲۸، آل عمران، آیه ۸۴)

از نظر آموزه‌های قرآنی، همه شرایط و مناهج الهی در قالب کلی دین اسلام شکل گرفته‌است (آل عمران، آیات ۱۹ و ۱۹۲) و همه پیامبران (ع) براساس این حقیقت خود را مسلمان می‌نامیدند. (انعام، آیه ۱۱۶۳ یونس، آیه ۹۰، احقاف، آیه ۱۵)

لینکه دین اسلام در طول تاریخ یکی است بارها در قرآن تاکید می‌شود و دلایل برخی از احکام که در قالب شرایع و مناهج متعدد، تغییر یافته نیز بیان شده است که از جمله آنها شرایط خاص زمانی، با و تنبیه و مجازات و مانند آن بوده است.

به هر حال، کلیت دین یکی است که همان اسلام است و شرایع متعدد

با توجه به مقتضیات و شرایط زمانی و مکانی و امور دیگر به وجود آمده است. پس می‌توان گفت که حقیقت دین، همان اسلام است که اصولی چون توحید، نبوت و معاد در همه آنها یکی است و هیچ اختلاف و تفاوتی در این اصول نیست که پیامبران بدان دعوت می‌کردند.

حق و عدل و وفا؛ اصول همه شرایع

اما پرسش این است که چه عواملی در این‌توان در شرایع یافت که همگی مشترک است و همه پیامبران به آنها دعوت می‌کردند؟ و برجسته‌ترین اصول و مهمترین آنها چیست؟

در پاسخ به این پرسش هر کسی سخنی گفته و اصولی را مقدم و مهم دانسته است. هنگامی که از امام سجاده(ع) در این باره پرسش می‌شود که اصول مهم و اساسی شرایع چیست در پاسخ می‌فرماید: قول‌الحق و الحکم بالعدل و الوفاء بالعهده، رومی می‌گوید به امام سجاده(ع) عرض کرد: مرا از تمام دستورها و شرایع دین آگاه کنده. امام فرمودند: قول حق، قضاوت عادلانه و وفای به عهد. (خصال ص ۱۱۳، ج ۹)

۱- **قول حق:** حضرت امام سجاده(ع) نخستین و اساسی‌ترین بنیاد

شرایع را دعوت به حق باوری و حق‌گویی دانسته است. البته شکی نیست که حق‌گویی مشروط به حق‌شناسی است. تا زمانی که انسان حق را شناخته نمی‌تواند حق‌گویی داشته باشد.

با نگاهی به آموزه‌های قرآنی می‌توان دریافت که حق مطلق، که در برابرش باطلی نیست، خداوند تبارک و تعالی است. خداوند سبحان خود در

از ویژگی مومن وفای به عهد و از ویژگی‌های منافق عهدشکنی است. پیامبر(ص) می‌فرماید: سه چیز است که در هر کس باشد منافق است اگرچه روزه بگیرد و نماز بخواند و حج و عمره کند و بخوید من مسلمانم، کسی که هنگام گفتن دروغ بگوید و وقتی که وعده دهد قول وعده کند و چون امانت بگیرد، خیانت نماید.

آیه ۵۳ سوره فصلت می‌فرماید حق در تمام هستی خود اوست و خداوند بر آن است تا این حقیقت برای انسانها آشکار شود که جز خداوند، حقی نیست. البته خداوند خود را در آیات آفاق و انفس به خلق نشان می‌دهد تا این شهود و رویت صورت گیرد که جز خداوند حقی نیست و او حق مطلق است؛ اما مردمان نیز باید از این فرصت نمایش و مایاندن بهره گیرند و ابزارهای شناختی را که در اختیار دارند به کار گیرند تا این مسئله برای آنان روشن شود؛ چرا که بسیاری از مردم ابزارهای شناختی خود را به گناه و فجور و محذوش و الوده می‌کنند و قلب و قوه ادراکی خود را از کار می‌اندازند (اعراف، آیه ۱۷۹) و به خاطر مجازات فرسای فجورشان، دل و قوه ادراکشان مهر می‌شود. (بقره، آیه ۷؛ انعام، آیه ۴۶؛ جانیه، آیه ۲۳) اما اگر نفس انسانی در همان حالت تسویه باقی بماند که خداوند آفریده، به الهام فطری و وحیانی، حقیقت را می‌یابد و خداوند را به عنوان حق مطلق می‌شناسد و در می‌یابد که هر چیزی که نام حق بر آن نهاده می‌شود همان چیزی است که نماد وجه‌الله بوده (رحمن،

معارف Maaref@Kayhan.ir

اصول مشترک شرایع الهی از منظر امام سجاده(ع)

آیه ۲۷: نحل، آیه ۹۶) و از خداوند نشأت گرفته است (بقره، آیه ۱۲۷؛ آل عمران، آیه ۶۰) و آنچه باطل است، جز ناحقی نیست که نسبتی با حق و خداوند ندارد؛ از همین رو چون خاشاک و کف روی آب است که هیچ حقیقتی نداشته به سرعت از میان می‌رود؛ زیرا هیچ است. (رعد، آیه ۱۷؛ اسراء آیه ۸۱)

از ویژگی مومن وفای به عهد و از ویژگی‌های منافق عهدشکنی است. پیامبر(ص) می‌فرماید: سه چیز است که در هر کس باشد منافق است اگرچه روزه بگیرد و نماز بخواند و حج و عمره کند و بخوید من مسلمانم، کسی که هنگام گفتن دروغ بگوید و وقتی که وعده دهد قول وعده کند و چون امانت بگیرد، خیانت نماید.

البته شناخت حق مطلبی است و گرایش به حق و قول حق مطلبی دیگر است؛ چرا که هستند کسانی که حق را می‌شناسند و بدان یقین پیدا می‌کنند ولی به سبب قلب‌های بیمارشان از آن می‌گریزند و حتی به مخالفت با آن برمی‌خیزند و منکر آن می‌شوند. (نمل، آیه ۱۴) اینکه انسانی حق را بشناسد و بدان گرایش یابد و به آن اعتقاد یافته و در قتل و قتل بدان پایبند باشد،همان دستور مهمی است که همه شرایع بدان داده‌اند؛ زیرا با اعتقاد به حق است که باطل و نمادهای آن معنا و مفهوم خود را از دست می‌دهد؛ چرا که اهوری چون عدالت و وفاء، و همه ظلم و بی‌وفایی و خشونت از مصادیق باطل هستند. البته این نکته مورد باقی‌یادآوری شسود که مراد از قول الحق تنها حق‌گویی نیست و ترجمه واقعی عبارت بر اساس آموزه‌های قرآنی همان اعتقاد به حق و ایمان بدان است؛ زیرا واژه قول به معنای اعتقاد در فرهنگ اخروی را برای خود ۲. **حکام عادلانه:** چنانکه گفته شد، عدالت از مصادیق برجسته حق

است. به این معنا که اگر بخواهیم یکی از مصادیق مهم حق را بگوییم باید به عدالت اشاره کنیم. عدالت چیزی است که نظام هستی بر محور آن قرار یافته است و خداوند هستی را بر مدار آن آفریده به گونه‌ای که کوچک‌ترین افراط و تفریط و کزی و ظلمی در آن نیست.

بر اساس آیات قرآن از جمله آیه ۲۵ سوره حدید، خداوند پیامبران را بر اساس تقا نسبت به حق و عدالت آگاه شده و به عدالت قیام کندند؛ زیرا عدالت به معنای قرار گرفتن یا قرار دادن هر چیزی در جای مناسب آن است که همان موضع حق آن چیز است. از این رو گاه آن را به «وضع کل شی می‌رومعه» و گاه به «اعطاء کل ذی حق حقه» تعریف می‌کنند؛ زیرا قرار گرفتن هر چیزی در جای مناسب آن همان قرار گرفتن هر چیزی در جای حق خودش است. پس اگر انسان‌ها مامور هستند تا به عدالت قیام کنند به این معناست که باید هر چیزی را در جای حق و موضع مناسب خودش قرار دهند و ظلم روا ندارند.

پس چنانکه امام سجاده(ع) براساس آموزه‌های قرآنی بیان کرده، همه شرایع آسمانی به این حقیقت یعنی اجرای عدالت و حکم آن فرمان داده‌اند. اگر این امر در جامعه بشری تحقق یابد همه افراد بشر از این فرصت برابر برای رشد و تعالی و تکامل بهره‌مند شده و می‌توانند اوج مرتبت و مقام خلافت الهی را تجربه کنند. اما ظلم و بی‌عدالتی موجب می‌شود که بسیاری از مردم از این حق محروم شوند. (از نظر قرآن، همه دستوره‌های آسمانی در قالب تقوا معنا می‌یابد. و نزدیک‌ترین کاری که تقوا را تحقق می‌بخشد عدالت‌ورزی است. (مانده، آیه ۸)

۳. **وفای به عهد:** این نیز همانند دو مورد پیشین از احکام عقل مستقل است و فطرت و عقل بشری به آن حکم کرده و گرایش دارد. وفای به عهد از مصادیق حق و عمل به حکم فعل و عدالت است. اینکه هر کسی به قولی که داده و به پیمانی که بسته وفا نماید و پیمان‌شکنی نکرد و بی‌وفایی نکند.

خداوند در آیات چندی به وفای به عقد و عهد فرمان داده است. (نقره، آیه ۴۰؛ مانده، آیه ۱۰؛ اسراء، آیه ۳۴) امام سجاده(ع) در بیان ارزش و اهمیت صداقت و وفای به عهد می‌فرماید: خیر فایح الامور الصدق و خیر خواتینها الوفاء؛ بهترین شروع کارها صداقت و راستگویی و بهترین پایان آنها وفا است. (بحارالانوار، بیروت، ج ۳، ص ۷۵. ۱۶۱ – نزهة الناظر و تنبیه الخاطی، ج ۹۳، ص ۲۱) عقل و وحی بر ارزش و اهمیت وفای به عهد در زندگی فردی و اجتماعی تاکید بسیار کرده و همه شرایع به آن فرمان داده‌اند.

انسان در زندگی اجتماعی به هر قولی که داده و عهدی که بسته باید وفادار باشد و پیمان‌شکنی و عهدشکنی نکند. از ویژگی مومن وفای به عهد و از ویژگی‌های منافق عهدشکنی است. پیامبر(ص) می‌فرماید: سه چیز است که در هر کس باشد منافق است اگرچه روزه بگیرد و نماز بخواند و حج و عمره کند و بخوید من مسلمانم، کسی که هنگام سخن گفتن دروغ بگوید و وقتی که وعده دهد خلف وعده کند و چون امانت بگیرد، خیانت نماید. (نهی‌القصاص، ص ۴۲۲. ج ۱۱۸۰) آن حضرت(ص) همچنین می‌فرماید: من کان بومن بالله و الیوم الاخر فلیف اذاً وعده، هر کس به خدا و روز قیامت ایمان دارد، هر گاه وعده می‌دهد باید وفا کند. (اصول‌فکفی، الاسلمیه، ج ۲، ص ۳۶۴. ج ۲) حق در تعامل اجتماعی با وعده ننهدید و عهد و تعهدی برای خود ایجاد نکندید یا اگر کردید باید بدان وفا کنید. امام‌صادق(ع) می‌فرماید: به برادرت وعده‌ای مده که وفای به آن در توان تو نباشد. (بحارالانوار، بیروت، ج ۷۵، ص ۲۵۰ – تحت العیون، ص ۳۶۷) اگر جامعه بشری به این سه‌گانه از شرایع اسلامی عمل کند هم دنیاوی خود را آماده کرده و هم خوشبختی و سعادت اخروی را برای خود تضمین نموده است.

انحرافی و اختلاف‌انگیز تزیق شده از سوی دستگاه اموی و… مبارز و از عقاید راستین اسلام پاسداری می‌کردند و با شبهاتی که از سوی دستگاه حکومت، برای نابودی اسلام بر اصول اعتقادات و کلام الهی وارد می‌شد، برخورد علمی می‌کردند و به آنها پاسخ می‌دادند؛^(۱)

بنابراین، یکی از مهمترین عوامل پایداری و گسترش اسلام در ایران، عشق و علاقه مردم ایران به اهل بیت(ع) است؛ چون در مناطقی که توسط امویان و عباسیان فتح شده بود؛ پس از اقتراض حکومت اهل‌ثری از دست اسلام برجا نماند؛^(۲) این خود بهترین دلیل بر رد نظریه «بسط و گسترش اسلام به زور شمشیر» است؛ چون هرگاه دین در قلوب مردم رسوخ کرد و جزئی از فرهنگ و زندگی آنان شد، هرگز رنگ نیستی و زوال نخواهد پذیرفت.

پس یکپده بحث آن است که دلایل بسیاری بر این حقیقت تاکید دارد که تنها اعمال مسلمان در جریان فتح ایران، دست به کشتار و جنایات نزنند و آثار فرهنگی، دینی و ملی ایرانیان را از بین نبرندند و اساسا جز با سپاه ساسانی وارد جنگ نشدند، بلکه مردم ایران، خود به سبب آشنایی با اسلام و بی‌زاری و نفرت از حکومت ساسانی، به استقبال لشکر اسلام رفتند و دست‌کم، حکومت ساسانی را در برابر لشکر اسلام یاری نکردند؛ خدمات بی‌نظیر مسلمانان در آموختن، تالیف و تصنیف علوم و معارف اسلامی و نیز بسط و گسترش و تبلیغ ارزش‌های اسلام، نشان می‌دهد که ایرانیان با اختیار و از سسر شوق و انگیزه‌های عقلانی و انسانی، اسلام

پس یکپده بحث آن است که دلایل بسیاری بر این حقیقت تاکید دارد که تنها اعمال مسلمان در جریان فتح ایران، دست به کشتار و جنایات نزنند و آثار فرهنگی، دینی و ملی ایرانیان را از بین نبرندند و اساسا جز با سپاه ساسانی وارد جنگ نشدند، بلکه مردم ایران، خود به سبب آشنایی با اسلام و بی‌زاری و نفرت از حکومت ساسانی، به استقبال لشکر اسلام رفتند و دست‌کم، حکومت ساسانی را در برابر لشکر اسلام یاری نکردند.

پس یکپده بحث آن است که دلایل بسیاری بر این حقیقت تاکید دارد که تنها اعمال مسلمان در جریان فتح ایران، دست به کشتار و جنایات نزنند و آثار فرهنگی، دینی و ملی ایرانیان را از بین نبرندند و اساسا جز با سپاه ساسانی وارد جنگ نشدند، بلکه مردم ایران، خود به سبب آشنایی با اسلام و بی‌زاری و نفرت از حکومت ساسانی، به استقبال لشکر اسلام رفتند و دست‌کم، حکومت ساسانی را در برابر لشکر اسلام یاری نکردند.

پس یکپده بحث آن است که دلایل بسیاری بر این حقیقت تاکید دارد که تنها اعمال مسلمان در جریان فتح ایران، دست به کشتار و جنایات نزنند و آثار فرهنگی، دینی و ملی ایرانیان را از بین نبرندند و اساسا جز با سپاه ساسانی وارد جنگ نشدند، بلکه مردم ایران، خود به سبب آشنایی با اسلام و بی‌زاری و نفرت از حکومت ساسانی، به استقبال لشکر اسلام رفتند و دست‌کم، حکومت ساسانی را در برابر لشکر اسلام یاری نکردند.

پس یکپده بحث آن است که دلایل بسیاری بر این حقیقت تاکید دارد که تنها اعمال مسلمان در جریان فتح ایران، دست به کشتار و جنایات نزنند و آثار فرهنگی، دینی و ملی ایرانیان را از بین نبرندند و اساسا جز با سپاه ساسانی وارد جنگ نشدند، بلکه مردم ایران، خود به سبب آشنایی با اسلام و بی‌زاری و نفرت از حکومت ساسانی، به استقبال لشکر اسلام رفتند و دست‌کم، حکومت ساسانی را در برابر لشکر اسلام یاری نکردند.

- ۱- رک:د، ابن هشام، السیره النبویه، تهران، نشر اسلامی، ص ۳۵۸؛ یعقوبی، تاریخ، ترجمه آیتی، ج ۱، ص ۴۲۲
- ۲- عبدالحسین زرین‌کوب، تاریخ مردم ایران پس از اسلام، تهران: امیرکبیر، چاپ سوم، ۱۳۷۱ ش، ص ۱۲ و ۱۴.
- ۳- همان، ص ۳۸۰؛ گوستاویلوبون، تمدن اسلام و عرب، ترجمه فخر داعی گیلانی، ص ۱۵۸.
- ۴- مسعودی، مروج‌الذهب، ترجمه پاینده، ج ۱، صص ۶۰۳-۶۱۵
- ۵- عبدالحسین زرین‌کوب، همان، ص ۵۳۵.
- ۶- طبری، تاریخ‌الطبری، ترجمه پاینده، ج ۴، ص ۱۳۳۶.
- ۷- ویسل دورانت، تاریخ تمدن، تهران: علمی فرهنگی، چاپ چهارم، ج ۴، ص ۱۸۸ و ۴۱۷-۴۲۸.
- ۸- نهج‌الفصاحه، انتشارات جاویدان، ص ۶۴۹
- ۹- زرین‌کوب، بامداد اسلام، ص ۸۷، ویل دورانت، همان، ص ۱۶۹- ۱۸۱.
- ۱۰- ابراهیم حسن، تاریخ سیاسی اسلام، تهران، دنیای کتاب، ج ۲، هشتم، ۱۳۷۸، صص ۲۵-۲۴ و ۲۶۸.
- ۱۱- همان، ص ۲۶۹.
- ۱۲- محدث نوری، نفس‌الرحمان فی فضیله‌السلمان، تهران: آفاق، ص ۵۵۱
- ۱۳- یعقوبی، همان، ص ۳۹- ۴۲، محدث نوری، همان، ص ۶۷
- ۱۴- شیخ مفید، حاشیه‌های خانی‌شیرازی، الفیاض فی الصحیح (قم: نشر بصیرتی)، ص ۲۱۵، ۲۱۵
- ۱۵- احمد کسروی، در پیرامون تاریخ، ترجمه عزیز‌علی‌زاده، (انتشارات فردوس، ۱۳۷۷ش)
- ۱۶- شیخ مفید، ارشاد، ج ۲، صص ۱۶۰- ۳۳۰.
- ۱۷- گوستاویلوبون، همان، ص ۱۶۵- ۱۶۷ که اشاره به اخراج مسلمین از جزیره سسیلیو و… می‌کند.

صفحه ۶
پنج‌شنبه ۲۳ اردیبهشت ۱۳۹۵
۵ شعبان ۱۴۲۷ – شماره ۲۱۴۴۱

چراغ راه

اهمیت پاکي شکم و فرج
قال علی‌بن‌الحسین(ع): «ما من شیئی احب الی‌الله بعد معرفته من عفة بطن و فرج»
امام‌سجاده(ع): پس از معرفت خداوند هیچ چیز نزد خدا محبوب‌تر از عفت و پاکي شکم و فرج نیست.^(۱)

۱- تحف‌المقول، ص ۲۹۰

حکایت خوبان

کمک به چهار صد خانواده فقیر به صورت مخفیانه
نقل شده است از کارها و منش و سیره امام‌سجاده(ع) این بود که شب‌های تاریک و ظلمانی از منزل خارج می‌شد، و اینانی را که در آن کیسه‌های درهم و دینار بود به دوش می‌گرفت، و به درب خانه فقرا و مساکین حمل می‌کرد، و خانه به خانه در می‌زد و هر کس بیرون می‌آمد به او عطا می‌فرمود. هنگامی که آن حضرت از دنیا رفت، دیگر به مستمندان کمکی نرسید، به همین جهت همه فهمیدند آن شخص ناشناس که به آنها کمک می‌کرده، امام زین‌العابدین(ع) بوده است.^(۱)
در این رابطه روایت دیگری نقل شده که بعد از وفات آن حضرت، مردم متوجه شدند که امام‌سجاده(ع) بدون آنکه دیگران آگاه و مطلع شوند، سرپرستی و مخارج چهارصد خانواده را به عهده داشته است.^(۲)
همچنین از اسماعیل بن منصور نقل شده است که گفت: هنگامی که بدن مطهر امام‌سجاده(ع) را برای غسل دادن به غسلخانه بردند و به روی تخت گذارند، بنظر بنندگان به پشت مبارک حضرت افتاد که مانند زانوی شتر پینه بسته بود، و این به خاطر بار زیادی بود که در دوش می‌گذاشت و به منازل فقرا و مساکین حمل می‌کرد.^(۳)

۱- بحارالانوار، ج ۴۶، ص ۲۶۶ – همان، ج ۴۴، ص ۱۳ –۳ همان، ج ۴۶، ص ۶۶

پرسش و پاسخ

شناخت صحیفه سجادیه
پروش:
صحیفه سجادیه در مقایسه با سایر کتب روایی از چه شاخص‌ها و ویژگی‌هایی برخوردار است؟
پاسخ:

صحیفه سجادیه کتابی حاوی ۵۴ مناجات و دعا از امام سجاده(ع)، امام چهارم شیعیان است. صحیفه سجادیه پس از قرآن و نهج‌البلاغه نزد شیعیان جایگاه مهمی دارد و به نام‌های «زبور آل محمد» و «انجیل اهل بیت» مشهور است. آقا بزرگ تهرانی در الذریعه حدود ۵۰ شرح برای صحیفه ذکر کرده است که مشهورترین آنها ریاض السالکین نوشته سید علیخان شیرازی است. صحیفه هم‌چنین به زبان‌های انگلیسی، فرانسوی، ترکی، اردو، اسپانیولی، یونسیایی، آلبانیایی، تامیلی و… ترجمه شده است. علاوه بر جایگاه این کتاب نزد شیعیان، برخی از اندیشمندان اهل سنت نیز فصاحت و بلاغت آن را ستوده‌اند.

به باور برخی صاحب نظران مسلمان، «صحیفه سجادیه» پس از قرآن و نهج‌البلاغه بزرگ‌ترین گنجینه حقایق و معارف الهی است و بدین رو، به آن «خت القرآن» (خا‌هر قرآن)، «انجیل اهل بیت»، «زبور آل محمد» و «صحیفه کامله» لقب داده‌اند. (الذریعه، ج ۱۵، ص ۱۸ – ۱۹)
گفته‌اند علت اینکه کتاب را «صحیفه کامله» نامیده‌اند این است که نزد طایفه «زیدیه» از صحیفه نسخه‌ای هست که کامل نیست، بلکه در حدود نصف صحیفه کامله است. امامیه به این سبب، صحیفه موجود نزد خویش را صحیفه کامله گویند. (مقدمه مرعشی نجفی بر صحیفه، ص ۴۶)

صحیفه سجادیه از نظر سندن، در حد ثواب است. آقا بزرگ تهرانی در این باره می‌گوید: «صحیفه اولی که سندن آن به امام زین‌العابدین(ع) می‌رسد... از متواترات و اقطاعات آن نزد اصحاب است، چرا که از ویژگی آن، این است آ‌که تمام اصحاب از اساتید خود اجازه نقل آن را در تمام طبقات ارجالی و در تمام عصرها گرفته‌اند.» (الذریعه، ج ۱۵، ص ۱۱۸-۱۱۹)
همچنین محمد تقی مجلسی اعدا نموده است که او در نقل و روایت صحیفه یک میلیون سند دارد.» (مرعشی نجفی، صحیفه سجادیه، بلاغی، ص ۹)
صحیفه سجادیه به خط قلمی از نسخه‌های قدیمی صحیفه است که سالیان قبل از ایران خارج شده و مفقود شده بود؛ اما با تلاش‌های سر حوزه شب‌ه‌قاره شناسایی شد و توسط شخصیت‌های فرهنگی که قم نهایت یافت که در نهایت چاپ و منتشر شد. این نسخه، علاوه بر ۵۴ دعای صحیفه‌های دیگر، چهار دعا بیشتر دارد. (خبرگزاری ایگنا، «صحیفه سجادیه قلمی در مشهد رونمایی شد.»)

محتوا
امام سجاده(ع) در دعاهایش نخست حمد و ستایش خدا را به‌جا می‌آورد، سپس بر خلدان پیامبر(ص) درود می‌فرستد؛ به‌گونه‌ای که در این صحیفه کمتر دعایی است که در آن، از تغییر سلولات استفاده نشده باشد. (ابن‌الین الحدید، کنز نهج‌البلاغه، ج ۱۳، ص ۲۲) وی در نهایت خراج خود را از خدا درخواست می‌کند. صحیفه سجادیه تنها شامل راز و نیاز با خدا و بیان حاجت در پیشگاه وی نیست، بلکه مجموعه‌ای مشتمل بر بسیاری از علوم و معارف اسلامی است که از آن مسائل عقیدتی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و پاره‌ای از قوانین طبیعی و احکام شرعی در قالب دعا بیان شده‌است. در بخش ارتباط با خداوند طبق مقتضای زمان‌های مختلف و احوال گوناگون دعاهایی بیان شده است، برخی دعاهای آن دعای نیکبار، همچون دعای عرفه و وداع ماه رمضان، و برخی هر ماه نیکبار، مانند دعای ندین هلال، و برخی در هفته و برخی بر هر شبانه روز قرار داده شده است.
عنوان دعاهای صحیفه مختلف است و بسیاری از معارف اسلامی در ضمن دعاهای صحیفه بیان شده است؛ در این کتاب، مباحث خدانشناسی، هستی‌شناسی، عالم غیب، فرشتگان، رسالت انبیا، جایگاه پیامبر و اهل‌بیت(ع)، امامت، قضایل و ردای اخلاقی، گم‌گشادمت اعیاد، مناسل اجتماعی و اقتصادی، اشارات تاریخی، یادآوری نعمت‌های مختلف خداوند، آداب دعا، تلاوت، ذکر، نماز، عبادت و... در قالب دعا بیان شده است. معروف‌ترین دعای صحیفه دعای مکارم الاخلاق است، یکی از مضامین مهم سیاسی – دینی صحیفه، مسئله امامت است. (صحیفه سجادیه، دعای ۴۷ فقره ۵۶)

گدایی از خدا با سماجت بعد از نماز

(بدان ای سساک هر حق) هیچ دعایی را کوچک نشمسارید، شاید استجاب در همان دعا باشد. هرکس بعد از نماز یک دعا پیش خدا محل دارد که حاجت بگیرد، آن وقت بلند می‌شود و می‌رود، تا نماز را خواندی بلند نشو و ترو، تقنیات بخوان. دعا بخوان. همان طوطر که کبابدک بدون دنباله بالا نمی‌رود، نماز هم بدون تقنیات بالا نمی‌رود.
بعد از نماز حتما تقنیات بخوان. بنشین در خانه خدا و گدایی کن و حاجت بخواه. شاید همین امشب دعایت برقت. انسان باید در گدایی از خدا تسلماجت کند. خود خدا می‌فرماید: شما مرا بخوانید، من مستجاب می‌کنم دعایتان را!^(۱)

۱- طریق وصل، آیت‌الله مجتهدی تهرانی(ره)، ص ۷۲
صفحه معارف روز‌های: یک‌شنبه، سه‌شنبه و پنج‌شنبه منتشر می‌شود
تلفن‌های مستقیم: ۰۲۱۹۹۱۹۹۱ – ۰۲۱۲۲۱۰۳۵۲

^[1] در این رابطه روایت دیگری نقل شده که بعد از وفات آن حضرت